

ארבעת החברים

1. אגדה בודהיסטית מטיבט

סיפר < יותם יעקבסון

ביניהן. כל אחת טענה שהיא מבוגרת וחכמה מחברותיה. המריבה הקולנית היתה עלולה להפוך לתגרה של ממש אלמלא הגיע למקום בודהא החכם והשליט סדר. הוא פנה אל החיות וביקש שכל אחת תספר מהו הזיכרון

אי שם במעבה היער חיו ארבע חיות: פיל, קוף, ארנב וציפור. יום אחד נפגשו החיות ליד עץ גדול והחלו לריב

כמעט בכל מנזר בודהיסטי טיבטי מוכיץ ציור של ארבע חיות ליד עץ:
ציפור עומדת על ארנב שעומד על קוף שעומד על פיל. מאחורי הציור
הזה מסתתרים שני סיפורים שונים

איירה < אורית ברגמן

על גילו: פיל נחמד, אתה זוכר את העץ כשגובהו היה כגובהך, כלומר גדול למדי. קוף שוכב, אתה זוכר את העץ בצעירותו, כשעוד לא היה אפשר לטפס עליו. אתה, ארנב חביב, זוכר את העץ כשרק נבטו עליו הראשונים מהאדמה, ואילו את, ציפור יקרה, אולי אינך זוכרת את העץ, אבל את הבאת את זרעו לכאן, בלשלישת שהטלת כאן לפני שנים רבות."

החיות הנהנו בהסכמה, ולפני שהמשיך בדרכו אמר בודהא: "אם כך, ברור שהפיל הוא הצעיר ביותר, מבוגר ממנו הקוף, מבוגר ממנו הארנב וזקנה מכולם הציפור. אמנם גודלכם הפוך מגילכם – הגדול ביותר הוא הכי צעיר והקטנה מכל היא הכי מבוגרת – אך אין המראה מעיד על האישיות. חובה לנהוג כבוד במבוגרים בזכות ניסיון החיים שצברו". נפרד בודהא מארבע החיות והמשיך בדרכו. מאז אותו היום הן חיות בשלום ובנעימים, בלי מריבות ומתוך כבוד הדדי. ולפי גילן, כך הן מופיעות בציורים: הפיל, שהוא הצעיר ביותר, נמצא בתחתית, והציפור, שהיא המבוגרת מכולן – בראש.

הקדום ביותר שלה מהעץ. אמר הפיל: "אני זוכר את העץ כה צעיר, עד שכלל לא הייתי צריך להניף את החדק שלי למעלה כדי לאכול מהפירות המבשילים בצמרתו". צחק הקוף ואמר: "אני זוכר את העץ הזה צעיר מאוד, כשגזעו היה עדיין רך וגמיש, ולכן לא היה ראוי אז לטיפוס". נקש הארנב בשיניו כאילו הוא נוגס במזון טעים ואמר: "אני זוכר היטב את טעמם הרענן של שני העלים הראשונים שנבטו מהזרע. מעולם לא אכלתי דבר טעים מהם!"

שאל בודהא את הציפור: "ומהו הזיכרון הקדום ביותר שלך מהעץ?" הציפור היתה נבוכה: "אני כלל לא זוכרת את העץ. אמנם עברתי כאן פעם אחת לפני שנים רבות, כך נדמה לי. הייתי בדרכי בהזרה מסעודה דשנה של פירות מעץ דומה שגדל במקום אחר. אפילו לא עצרתי כאן, רק הטלתי כאן לשלישת תוך כדי מעוף". הנהן בודהא בראשו ואמר בשלווה: "רואים אתם, חברים? זיכרונו המוקדם ביותר של כל אחד מכם מעיד

2. אגדה בודהיסטית ממלכת בהוטן

סיפורה < דינה היימן

ארבעת החברים, והציפור סיפרה להם על אודות עץ מופלא שראתה הרחק משם, שהוא אדיר ממדים ומניב פירות מתוקים במשך כל השנה. "הייתי רוצה שתיהנו מפרי עץ כזה", אמרה לחבריה.

אי שם במעבה היערות של ממלכת בהוטן הבודהיסטית חיו ארבע חיות: פיל, קוף ארנב וציפור. יום אחד נפגשו

שהחל לנבוט. השתיל גדל לעץ צעיר, והעץ הצעיר היה לעץ בוגר שפירות מבצבצים בקצות ענפיו. משימתם הצליחה, אלא שנראה שהצליחה יותר מדי. כעת היה העץ גדול כל כך עד שאפילו הפיל לא הצליח להגיע אל הענפים העליונים לקטוף את פירותיו. שוב טיכסו החברים עצה ומיד מצאו פתרון. הקוף דילג על גב הפיל, את הארנב הרים הפיל בחדקו והושיבו על פתפי הקוף, והציפור ייצבה את עצמה על ראשו של הארנב וקטפה את הפירות ממרומי העץ. ישבו החברים יחדיו ואכלו מהפירות. הם דיברו על המאמץ ועל שיתוף הפעולה שהביאו אותם ליום הזה, שבו הם מתענגים על פירות העץ בשלום. הם רצו לשתף אנשים אחרים בשמחתם, ולכן חשבו שכדאי שיציירו את המעשה באופן שייעיד על התועלת שבשיתוף פעולה ועל התועלת שבטיפוחם של עצים. הם הזמינו נזיר אמן מהמנזר הסמוך וביקשו שיצייר את ארבעתם קוטפים את פירות עמלם. לכן העמידם זה על זה מתחת לעץ עמוס הפרי, ובראש ניצבה הציפור, אשר בזכות פונתה הטובה צמח שיתוף הפעולה המוצלח. כי בפודהיזם חשובה יותר מפל הפוננה הטובה.

"כמה רחוק העץ מכאן?" שאל הארנב שאהב לרוץ ונענע את אוזניו אנה ואנה. "רחוק מדי עבורך", ענתה הציפור בעצב, "במרחק של כמה שבועות מעוף מכאן". "כמה זמן אצטרך לקפוץ מעץ לעץ כדי לבקר?" שאל הקוף והתנדנד מן החדק של הפיל. הוא תפס באוזנו של הפיל והתיישב על מצחו הענקי. משם הוא גלש במורד החדק ושוב התנדנד. "חלק גדול מהדרך לשם הוא מדבר, ולא תמצא עצים לנוע ביניהם", אמרה הציפור ופרשה את כנפיה בעצב. "יש לי רעיון", אמר הפיל בעיניים בורקות, וכולם האזינו לו, כי ידעו שהפיל הוא החכם מכל החיות. "בפעם הבאה שאת מגיעה אל העץ, אכלי מפירותיו ושמרי את זרעו. הביאי לנו את הזרע בחזרה, ואנו נגדל אותו כאן". וכך היה. יצאה הציפור למסעה הארוך ושבה ממנו כשבמקורה זרע מפריו של העץ המהולל. החברים התקבצו ובחרו מקום שהיה דומה לזה שבו גדל העץ המקורי, בסמוך למנזר בודהיסטי. שם הם חפרו בור קטן וזרעו את הזרע. בכל יום בא הארנב והשקה את הזרע, ובכל יום בא הקוף ודישן את הזרע, ובכל יום בא הפיל והגן על השתיל